

บทที่ 4

ระเบียบวิธีการศึกษา

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงระเบียบวิธีการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยตรงกับการจัดหางานต่างประเทศ คือ ผู้จัดการงาน (บริษัทจัดหางาน) และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของรัฐ เกี่ยวกับมาตรการด้านกฎหมายที่รัฐกำหนดขึ้นสำหรับการดำเนินกิจการจัดหางาน และจัดส่งคนงานไปทำงานต่างประเทศ รวมทั้งการศึกษาถึงสภาพลักษณะของคนหางานที่ประสบปัญหาในการไปทำงานต่างประเทศด้วย รายละเอียดขั้นตอนวิธีการศึกษาดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. สมมติฐานในการศึกษา

การศึกษาเรื่องบทบาทของกรมแรงงานในการบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการศึกษาไว้ดังนี้

1. มาตรการจัดหางานส่งผลให้การดำเนินการให้ความคุ้มครองคนหางานได้ผลยิ่งขึ้น และไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินการ

1.1 การกำหนดทุนจดทะเบียนในการดำเนินกิจการจัดหางานช่วยให้การดำเนินการให้ความคุ้มครองคนหางานได้ผลยิ่งขึ้น และไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินการ

1.2 การกำหนดให้มีหลักประกันสำหรับการดำเนินกิจการช่วยให้การดำเนินการให้ความคุ้มครองแก่คนหางานได้ผลยิ่งขึ้น และไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินการ

1.3 การกำหนดให้มีหลักประกันสำหรับตัวแทนจัดหางานช่วยให้การดำเนินการให้ความคุ้มครองแก่คนหางานได้ผลยิ่งขึ้น และไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินการ

1.4 การกำหนดขั้นตอนการจัดส่งคนหางานไปทำงานต่างประเทศช่วยให้การดำเนินการให้ความคุ้มครองแก่คนหางานได้ผลยิ่งขึ้น และไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินการ

- 1.5 การกำหนดอัตราค่าบริการและค่าใช้จ่ายที่เรียกเก็บจากคนหางานช่วยให้การดำเนินการให้ความคุ้มครองแก่คนหางานได้ผลยิ่งขึ้น และไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินการ
2. มาตรการควบคุมส่งผลให้การดำเนินการป้องกันและปราบปรามปัญหาการหลอกลวงคนหางานได้ผลยิ่งขึ้น
 - 2.1 การควบคุมการโฆษณาจัดหางานช่วยให้การดำเนินการป้องกันและปราบปรามการหลอกลวงคนหางานได้ผลยิ่งขึ้น
 - 2.2 การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการตรวจสอบการดำเนินกิจการจัดหางานของเอกชนช่วยให้การดำเนินการป้องกันและปราบปรามการหลอกลวงได้ผลยิ่งขึ้น
 - 2.3 การตั้งด่านตรวจสอบคนหางานที่จะเดินทางไปทำงานต่างประเทศที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองช่วยให้การดำเนินการป้องกันและปราบปรามการหลอกลวงได้ผลยิ่งขึ้น
3. บทกำหนดโทษผู้จัดหางานที่ดำเนินการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามการหลอกลวงได้ผลยิ่งขึ้น
4. มาตรการช่วยเหลือคนหางานที่ประสบปัญหาโดยการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือคนหางานไปทำงานต่างประเทศส่งผลให้การดำเนินการคุ้มครองคนหางานได้ผลยิ่งขึ้น
5. ความคิดเห็นที่มีต่อมาตรการตามกฎหมายของรัฐมีความสัมพันธ์กับกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมาย

2. การให้คำจำกัดความแนวความคิดที่สามารถวัดได้

1. คนหางาน หมายถึง บุคคลซึ่งประสงค์จะทำงานโดยเรียกหรือรับค่าจ้างเป็นเงินหรือประโยชน์อย่างอื่น
2. ตัวแทนจัดหางาน หมายถึง ผู้ซึ่งผู้รับอนุญาตจัดหางานจดทะเบียนให้เป็นตัวแทนจัดหางานของตน
3. มาตรการตามกฎหมาย หมายถึง ข้อกำหนดตามกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2528 ซึ่งรวมถึง กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และแนวปฏิบัติที่ออกตามความในพระราชบัญญัติดังกล่าว

4. มาตรการจัดหางาน หมายถึง ข้อกำหนดในการประกอบธุรกิจจัดหางานให้แก่คน
หางาน
5. การให้ความคุ้มครองแก่คนหางาน หมายถึง การให้ความคุ้มครอง ป้องกันคนหา
งานมิให้ถูกหลอกลวงและเอาเปรียบจากการสมัครงานกับบริษัทจัดหางาน
6. ทุนจดทะเบียนในการดำเนินกิจการจัดหางาน หมายถึง ทุนในการดำเนินกิจการ
บริษัทจัดหางานซึ่ง ได้จดทะเบียนไว้กับกรมทะเบียนการค้า
7. หลักประกันในการดำเนินการและหลักประกันสำหรับตัวแทนจัดหางาน หมายถึง
เงิน หรือพันธบัตรรัฐบาล หรือสัญญาค้ำประกันของธนาคาร ที่ผู้รับอนุญาตจัดหางานวางไว้กับนาย
ทะเบียนจัดหางานตามจำนวนที่กำหนดเพื่อเป็นหลักประกัน ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติจัดหา
งานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2528
8. ขั้นตอนการจัดส่งคนหางานไปทำงานต่างประเทศ หมายถึง กระบวนการในการ
ดำเนินการจัดส่งคนหางานไปทำงานต่างประเทศ
9. ค่าบริการ หมายถึง เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ให้ เป็นค่าตอบแทนในการจัดหางาน
10. ค่าใช้จ่าย หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการจัดหางาน
11. ปัญหาการหลอกลวง หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินการของบริษัทจัดหางาน
เอกชนที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือบริษัทจัดหางานที่ถูกต้องตามกฎหมายแต่มีพฤติการณ์การดำเนิน
การในลักษณะหลอกลวงและเอาเปรียบคนหางานที่มารับบริการ เพื่อหวังผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงิน
จากคนหางาน
12. มาตรการควบคุม หมายถึง มาตรการของรัฐในการควบคุม ตรวจสอบการดำเนิน
การจัดหาและจัดส่งคนหางานไปทำงานต่างประเทศ
13. การควบคุมการโฆษณาจัดหางาน หมายถึง การควบคุม ตรวจสอบการกระทำการ
ของ บริษัทจัดหางานเอกชนในการที่จะทำให้ประชาชนได้เห็น หรือทราบข้อความเพื่อประโยชน์ใน
การจัดหางานของตน
14. บทกำหนดโทษ หมายถึง บทกำหนดโทษผู้ดำเนินการฝ่าฝืนกฎหมาย
15. กองทุนเพื่อช่วยเหลือคนหางานไปทำงานต่างประเทศ หมายถึง กองทุนที่จัดตั้งขึ้น
ตามพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2528

16. ด้านตรวจคนหางาน หมายถึง สถานที่ซึ่งกำหนดให้คนหางานหรือผู้เดินทางที่มีวัตถุประสงค์จะเดินทางไปทำงานนอกราชอาณาจักร ต้องผ่านการตรวจอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำด่านตรวจนั้น

17. กลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมาย หมายถึง ผู้รับอนุญาตจัดหางานหรือผู้ดำเนินการจัดหางาน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3. วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาดังบทบาทของกรมแรงงานในการบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี คือ

3.1 ศึกษาจากเอกสาร (DOCUMENTARY RESEARCH) โดยการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับ

- (1) ความเป็นมาและสภาพข้อเท็จจริงของปัญหาที่มีอยู่
- (2) โครงสร้างและบทบาทของกรมแรงงานในการบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ
- (3) กฎหมาย ระเบียบ ข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานของรัฐ
- (4) บทบาทของรัฐต่อการบริหารแรงงานไปต่างประเทศของประเทศอื่นในแถบเอเชีย

3.2 ศึกษาข้อมูลภาคสนาม (FIELD RESEARCH) โดยการออกแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง คือผู้ที่ดำเนินการจัดหางานต่างประเทศและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ รวมทั้งออกแบบสอบถามคนหางานที่ประสบปัญหาเพื่อศึกษาสภาพข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่

4. กลุ่มประชากรที่ศึกษาและการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้ที่ได้รับอนุญาตจัดหางานจากกรมแรงงานหรือผู้ดำเนินกิจการจัดหางานเอกชน เจ้าหน้าที่สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ กรมแรงงาน และคนหางานที่ประสบปัญหาในการไปทำงานต่างประเทศ

สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้ดำเนินกิจการจัดหางานและกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่กรมแรงงาน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มที่ศึกษาแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกศึกษาเฉพาะที่อยู่ในกรุงเทพมหานครเท่านั้น เนื่องจากบริษัทจัดหางานโดยส่วนใหญ่ประมาณกว่าร้อยละ 85 ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และสำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศของกรมแรงงานก็เป็นหน่วยงานหลักหรือหน่วยงานกลางที่มีบทบาทในการดำเนินการและประสานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรง นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่กรมแรงงานผู้วิจัยกำหนดเฉพาะผู้ปฏิบัติงานด้านนี้ คือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งนักวิชาการแรงงาน

จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาดังกล่าวข้างต้น กลุ่มตัวอย่างของบริษัทจัดหางานที่อยู่ในขอบเขตของการศึกษาจึงมีจำนวน 291 ราย (ตามทะเบียนของกรมแรงงาน ณ 10 พฤศจิกายน 2530) และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของกรมแรงงานมีจำนวน 52 คน (ณ เดือนธันวาคม 2530)

ส่วนกลุ่มตัวอย่างคนหางานที่ประสบปัญหานั้น ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) จากกลุ่มคนหางานที่มาร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่กรมแรงงาน ณ สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ

5. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาภาคสนามนั้น ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ชุด ตามกลุ่มตัวอย่าง คือ แบบสอบถามสำหรับผู้ดำเนินกิจการจัดหางานต่างประเทศ แบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของรัฐ และแบบสอบถามสำหรับคนหางาน

แบบสอบถามสำหรับผู้ดำเนินกิจการจัดหางานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองที่มีต่อมาตรการของรัฐ

ในด้านต่าง ๆ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินการตามมาตรการที่กำหนด ตลอดจนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข รวมถึงข้อมูลเบื้องต้นที่จำเป็นของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนแบบสอบถามสำหรับคนหางานนั้น เป็นการสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้น การดำเนินการเกี่ยวกับการสมัครไปทำงานต่างประเทศ และสภาพปัญหาที่ประสบ เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาและข้อบกพร่องของกฎหมายที่แท้จริง

6. การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้

ในการสร้างแบบสอบถามได้อาศัยแนวทางจากเอกสารต่าง ๆ ที่ประกอบการศึกษาวิจัย ประกอบกับคำแนะนำจากผู้รู้ในเรื่องการไปทำงานต่างประเทศของคนงานไทย หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามไปทดสอบ (pre-test) กับผู้ดำเนินกิจการจัดหางานจำนวน 5 ราย เจ้าหน้าที่ของรัฐ 3 ราย แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่มีอยู่ เพื่อให้แบบสอบถามมีรายละเอียดชัดเจนถูกต้องตามประเด็นที่ต้องการศึกษายิ่งขึ้น แล้วจึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ผู้วิจัยประสบปัญหาสำคัญประการหนึ่ง คือ ไม่ได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและส่งคืนจากกลุ่มบริษัทจัดหางาน และกลุ่มเจ้าหน้าที่กรมแรงงานเท่าที่ควร

(1) กลุ่มตัวอย่างบริษัทจัดหางาน ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามครั้งแรกในโอกาสที่กรมแรงงานจัดสัมมนาผู้จัดหางานทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2530 การเก็บข้อมูลครั้งนี้ปรากฏว่าได้รับตอบแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 35 ชุดเท่านั้น ผู้วิจัยจึงได้ส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์อีกเป็นครั้งที่สอง ปรากฏว่าได้รับตอบกลับคืนมาเป็นจำนวน 68 ชุด เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในข่ายของการศึกษาทั้งหมดแล้ว กลุ่มตัวอย่างที่ส่งได้ยังมีสัดส่วนน้อยอยู่ ผู้วิจัยจึงได้ติดต่อทวงถามทางโทรศัพท์พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามซ้ำอีกครั้งหนึ่งทางไปรษณีย์ นอกจากนี้ยังได้ออกสัมภาษณ์ด้วยตัวเองอีกประมาณ 6 ราย ปรากฏว่าครั้งหลังนี้ได้รับแบบสอบถามเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 25 ชุด รวมจำนวนที่ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 128 ราย (บริษัท)

อนึ่ง ในการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ มีแบบสอบถามที่ส่งกลับไม่ถึงผู้รับตามจำนวน จำนวน 24 ราย ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในข่ายของการศึกษานี้ที่แท้จริงจึงมีจำนวน 267 ราย (ตามทะเบียนของกรมแรงงานมีจำนวน 291 ราย) จำนวนตัวอย่างที่สุ่มได้ในการศึกษา 128 ราย จึงคิดเป็นร้อยละ 47.94 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (267 ราย) โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 27 พฤศจิกายน 2530 - 20 เมษายน 2531 (ดูตามตารางที่ 4.1)

(2) กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่กรมแรงงาน ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มนี้ โดยมีหนังสือจากทางคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงสำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ กรมแรงงาน ขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล ผลปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 9 ชุด จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 58 คน ผู้วิจัยจึงได้แจกใหม่อีกครั้งด้วยตนเองและได้รับกลับคืนมาอีกจำนวน 29 ชุด ดังนั้น จำนวนตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในกลุ่มนี้ทั้งสิ้น 38 คน คิดเป็นร้อยละ 65.52 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มนี้ตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม - 20 เมษายน 2531 (ดูตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดและตัวอย่างที่เก็บข้อมูลได้

จำนวนตัวอย่าง	บริษัทจัดหางาน	เจ้าหน้าที่กรมแรงงาน	จำนวนรวม
กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	267	58	325
จำนวนตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม	128	38	166
ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	47.94	65.52	51.08

(3) กลุ่มคนทำงาน สำหรับกลุ่มคนทำงานที่ประสงค์โยกย้าย ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีร่องเรียนต่อเจ้าหน้าที่กรมแรงงาน ณ สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศในช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 20 ธันวาคม 2530 - 20 เมษายน 2531 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 121 คน โดยได้รับการช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านนี้ และสำหรับกรณีของคนทำงานมาร้องทุกข์ เป็นจำนวนมากในเรื่องเดียวกันผู้วิจัยได้กำหนดให้สุ่มเป็นตัวอย่างเพียงบางรายเท่านั้น

8. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติพื้นฐานเกี่ยวกับการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percent) และใช้การทดสอบสัดส่วน ในการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มบริษัทจัดหางาน (กลุ่มผู้จัดหางาน) และเจ้าหน้าที่กรมแรงงาน เพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อมาตรการต่าง ๆ ตามกฎหมายของรัฐรวมทั้งใช้การทดสอบ ไคสแควร์ (χ^2 -test) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของกลุ่มตัวอย่างกับความคิดเห็นที่มีต่อมาตรการทางกฎหมาย

ในการคำนวณหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSSX โดยอาศัยเครื่องสมรรถนะของสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนการทดสอบสัดส่วนเพื่อเปรียบเทียบว่าสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างจากสัดส่วนที่กำหนดใช้เป็นเกณฑ์หรือไม่ ผู้วิจัยได้ใช้สูตรในการคำนวณหา คือ

$$Z = (P - p) / \sqrt{pq/N}$$

โดย P = สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องศึกษา ซึ่งในที่นี้ $P = f/N$ (f = กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นในทางบวกกับมาตรการของรัฐ)

p = สัดส่วนที่กำหนดให้เป็นเกณฑ์ ซึ่งในที่นี้ $p = 0.5$

q = $1 - p$

N = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับการทดสอบ Chi-Square เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างกับความ
 คิดเห็นที่มีต่อมาตรการของรัฐ ได้ใช้สูตรในการคำนวณหา ดังนี้

$$\chi^2 = \sum \frac{(O - E)^2}{E}$$

โดยมีชั้นของความเป็นอิสระ $df = (r - 1) (c - 1)$

O = ความถี่ที่ได้จากการสังเกต (การสุ่ม)

E = ความถี่ที่คาดหวัง

r = จำนวนแถว

c = จำนวนสดมภ์